

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Scipio Claromontius De Ratione Status

Chiaramonti, Scipione

[S.l.], 1679

Unde sit naturalis populi propensio, quod huic, vel illi imperio subesse
velit. XXXI.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10064

ſam experirentur: quippe erat conſtitutum eum regem futurum, cujus equus, conductis omnibus ſub ſolis ortum ante regiam domum, primum hinniret, *Juſtin. lib. 1. hiſt.* Quod ſi nullus mereretur ſaſtigium regale, tum opus foret externum eligere regem, ut ſit apud Polonos: quamvis illi fortè potius ob paritatem dignitatis plurimum ſuæ gentis, quam ineptitudinem omnium hoc obſervant.

*Propenſio naturalis populi quod ſubefſe huic
vel illi imperio velit, unde ſit.*

C A P. XXXI.

Ceterum propenſio parendi certo cuidam imperio, quod dictum eſt requiri ad rectam conſtitutionem ejusdem imperii, exponendum erit, qua in re conſiſtat, & unde proveniat, ut queat cognofci, poſſitque præceptum quoque utiliter ad uſum deduci. Mihi itaque videtur, quod poſſit commode ad illud, de quo nunc agitur, quod nõ exigit ſubtilitatem methaphyſicam, nec ſcholasticam, dici, ſimilem propenſionem provenire aut à natura, aut ab uſu, aut à quodam accidente. De naturali primum diſſeremus. Ariſtot. tres ponit ſpecies gentium ex conſtitutione naturali: (lib. 7. pol. c. 7.) una quibus ſatis animi eſt, at ingenio non exculti ſunt, quales Europeos ait eſſe, & incolas locorum frigidorum, verba hæc ſunt: *Nam quæ frigidas regiones incolunt gentes, & quæ Europam, animo quidem abundant, ingenii autem & artis parum habent.* Et ſummatim ſignificat regiones ſeptentrionales ſecundum communem & veram expoſitionem. Huic conſtitutioni attribuit propenſionem vivendi in libertate, at ſcientiam exiguam adminiſtrationis civilis hiſce verbis: *Quæ propter in libertate magis perſe- rant, diſciplinam autem reip. difficile recipiunt, ac ſinitimis dominari non poſſunt.* Altera conſtitutio eorum eſt, quibus animus de eſt, ingenio vero abundant: tales ait eſſe Aſiaticos, quibus ideo attribuit aptitudinem parendi, & ſerviendi æternum. *Quæ vero, inquit, Aſiam incolunt, ingenio & arte abundant, ſed animo ſitatem non habent, propter quod & parere dominantibus, & ſervire perſe- rant.* At mens Ariſt. in Græco melius exprimitur, ubi loco verborum, *parere dominantibus, & ſervire perſe- rant,* legimus ἀρχόμενα

καὶ δουλεύοντα διατελεῖ: ubi vox δουλεύοντα significat servitutem, & respondet dominio despotico, quod correlata sint δούλος & δεσπότης, quarum vocum illa servum & mancipium exprimit, & hæc dominum. Tertia constitutio eorum est, qui animo & ingenio abundant, & illi cupiunt vivere in libertate, ut primi, at præditi insigni cognitione & peritia administrationum civilium, qua peritia primi destituuntur. Tales facit Græcos: *Genus autem Græcorum, quemadmodum situm est in medio horum locorum, sic communicat ambabus illis naturis: nam & animo præditum est, & ingenio valet. Quare liberum permanet, atque optimè remp. administrat.* Ex hac distinctione, hisque Aristotelis verbis videtur, quod colligatur, quod animo abundare, reddat homines alienos a regio imperio, & quod illi, quibus cum desit animus, satis ingenii sit, apti sint regio subesse imperio. At non verè est hæc ibi mens Aristotelis, qui loco eo investigat, qualis esse debeat civis, ut instituat ad perfectam rempublicam: finitque quod duabus debeat esse præditus virtutibus, a se descriptis, una, ut animo excelso sit, altera ingenio præstanti: ex quibus duabus virtutibus unitisabilitas provenit desiderata in cive optimæ reip. ut parere possit, & imperare. *Præclari civis virtus est, posse præesse, & subesse laudabiliter.* lib. 3. pol. cap. 4. Certum est, quod ex magnanimitate dependeat potius instinctus, nolle alteri servi in morem esse subiectum, ad quam subjectionem servilem disponit animus abjectus secundum Aristotelem. Sed subiectio servilis, ut est dictum, recipit herile imperium, quod legitime est inter Dominum & servum, at iniquè in civili imperio versatur inter tyrannum & subditos: quo imperii genere imperant hodie in Asia Sinarum Rex itemque reges Siam, Narvingæ, Reggor, & in universum omnes, excepto Persa. At vero contrarium usu venit apud populos Septentrionales, & animo valentes: nam regnum Franciæ, & Angliæ, & Imperator, cæteri que Germaniæ principes regimine mitiori magisque politico utuntur. Et Polonia quasi resp. mista est ex regno & Aristocratiâ: Hispania etiam ita maximè regitur in Biscaya, Catalonia, & Arragonia. In inferiori Germania sive regionibus inferioribus, quoties principes nisi sunt imperio severiore subditos regere, semper concitarunt tumultus vehementes, eoque etiam, ut in carcerem coniecerint Maximilianum Austriacum suum dominum, velut maritum dominæ ipsorum, filiæ Caroli Audacis. Et atroces agendi modi Ducis Albani, forte ex sententia Concilii Hispanici, origo fuit illius rebellionis, quæ etiamnum durat: cum fortassis satis turbæ sedatæ essent

essent a Domina Margareta reatrice, ante illius adventum, si Hispanis placuisset imperium accommodare ad ingenium illius Nationis, naturali instinctu cupientis potius liberè regi, ob numerum populi existentem ex infinitis opificibus, qui ibi reperiuntur, quam velle severæ subesse Monarchiæ. Exitus rerum Batavicarum & Selandicarum indicio sunt. Romanis sub initium eadem erat propensio animi: & quoniam destinata erat a Deo urbs illa ad vastum ejusmodi imperium, Romulo contigit regnum instituere illis conveniens, in quo plebs magistratus eligebat, leges ratas habebat, deliberabatque de bello a rege proposito: Senatus decernebat de illis, quæ Rex proponebat. (*Dion. Hal. lib. 2. hist.*) Sit conclusio, quod populus animi elati spiritusque cupiat liberè regi, vel regi regio imperio, at miti & ferè politico. Estque ratio hujus alternativæ, quod quo majestas imperantis est excelsior, eo promptius flectuntur animi elati ad parendum: neque dubium est, quin regia majestas superet ceteras supremorum magistratum; videlicet, Romæ major erat illa regum, & postea Imperatorum, quam Consulium. Quare etiã ubi speciatim subditorum animi celsitudini junctæ sunt dignitates eminentes, cujus generis sunt tituli, & possessiones jurisdictionum nobilium, velut apud septentrionales & Hispanos Gallosque usivenire comperimus, magis apti sunt ad regium imperium, quam ad quodvis aliud. Quæ sententia effectibus congruit: quoniã deprehendimus in præsentia ita usivenire, & olim ita plerumque contigisse ab omni retro memoria illius Nationis. Et quando alio imperio regere in animo constituerunt, malè successit ob contentiones inter istos magnates, & exiguam obedientiam versus imperantem: ut apud Polonos contigit. At vero ubi refracta magis est animi celsitudo populi, tum quoque conditione & fortuna minore est, & numerosa nobilitas, & ob res gestas insignis; ibi multitudo apta est & prona ad statum Optimatum, ut Venetiis cernimus: civitas quasi penicillo picta ad imperium ejusmodi ferendum, quod experientia plurimorum seculorum confirmat, quibus

stetit sine ulla interna seditione, sive ullo vel
minimo motu populi versus nobiles,

Pro-